

Ο ΔΗΜΩΔΗΣ ΠΕΡΙ ΒΑΛΜΑ ΜΥΘΟΣ

Ὁ βαλμᾶς εἶναι πτηνὸν νυκτερόδιον, σπάνιον μὲν, ἀλλὰ γνωστὸν εἰς πάντας καὶ ἐπίφοβον, διὸτι ἡ ἐμφάνισις αὐτοῦ προαγγέλλει προσεχὲς πένθος καὶ ἄφευκτον συμφορὰν. Ἡ πρόληψις αὕτη ἐκτείνεται ἐφ' ὄλων τῶν ὁμοίων του, εἴτε διὸτι ἐν τῇ ἡρεμίᾳ καὶ τῷ σκότει τῆς νυκτὸς ἡ μονότονος καὶ θλιβερὰ φωνὴ τῶν ὀρνέων τούτων πλήττει τὴν φαντασίαν, εἴτε διότι ἐπεκράτησε παρὰ τῷ Ἑλληνικῷ λαῷ ἡ ἰδέα ὅτι ἀμαρτωλοὶ ψυχαί, σκηνώσασαι ἐν αὐτοῖς, κατεδικάσθησαν νὰ πλακῶνται μέχρι συντελείας τοῦ αἰῶνος πρὸς παραδειγματισμὸν τῶν ζώντων καὶ πρὸς ἀπότισιν στυγεροῦ τινος καὶ ἐκτάκτου κακουργήματος.

Ἄλλ' ὁ βαλμᾶς, ὡσάκις ἀκούεται θρηγῶν ἐν ὥρᾳ νυκτερινῆς τρικυμίας, περισσότερον παντὸς ἄλλου ἐμπεεῖ ἀπελπισμὸν καὶ προκαλεῖ ἐξορκισμοὺς καὶ σταυροκοπήματα, διότι αἱ κοινὰ ἰδέαι περὶ πονηροῦ πνεύματος ἐμφωλεύοντος ἐν αὐτῷ κρατριοῦνται καὶ ἐκ τῶν ἀλλοκότων φθόγγων, δι' ὧν ἀγγέλλεται ἡ παρουσία του καὶ οἷτινες, ὡς ἔναρθροι ἀνθρώπιναι φωναί, διεγείρουν βαθεῖαν ταραχὴν καὶ συγκίνησιν ἀπερίγραφτον.

Ἴσως ὁ ποιητικώτατος Ἑλληνικὸς λαὸς ἐν ταῖς ἀγρίαις κραυγαῖς τοῦ βαλμᾶ εὔρε διὰ τῆς φαντασίας ὅτι εἰς τὴν ἀκοὴν παρίσταται ἀσαφὲς καὶ συγκεχυμένον· ἀλλ' εἶναι βέβαιον ὅτι, κατὰ τὴν ὁμολογίαν πάντων, τὸ ἀπαίσιον πτηνὸν διηγεῖται στενάζον τὴν φρικτὴν ἱστορίαν του καὶ ὅτι ἐν τῇ παραδόξῳ λαλιᾷ του σαφῶς διακρίνονται οἱ ἐπόμενοι στίχοι :

Γιῶργο! Γιῶργο! Γιῶργο!
τό' βρες, τό' βρες τᾶλογο;
Χά, χά, χά, χά, χά!

Μιὰ φορὰ κι' ἕναν καιρὸ ἦσαν δύο ἀδελφοὶ πλούσιοι βαλμᾶδες (ἵπποτρόφοι, ἀλογοβοσκοί), ἐξ ὧν ὁ πρεσβύτερος Μῆτρος¹⁾, φύσει αὐθαίρετος καὶ τραχύς, ἀπόλυτον μετήρχετο ἐξουσίαν ἐπὶ τῆς ψυχῆς τοῦ νεωτέρου Γιῶργου, ἀγογγύστως ἀποδεχομένου τὸς ἐπὶ οὐτιδαναῖς προφάσεσιν ἀκαταπαύστους προπηλακισμοὺς του, καὶ ἐπιτετραμμένου τὴν ἄμεσον ἐπιτήρησιν τῶν πολλῶν ἵππων των.

Παρουσιασθείσης δὲ εὐκαιρίας νὰ πωληθῶσιν ὀκτὼ ἐκ τῶν ἵππων τούτων (ἄδῃλον διὰ τί τόσοι), ὁ πρεσβύτερος ἀδελφὸς ἐμήνυσεν εἰς τὸν νεώτερον ν' ἀποσπάσῃ εὐθὺς ἐκ τῆς ἀγέλης τὰ πωληθέντα κτήνη καὶ νὰ τα συνοδεύσῃ αὐτοπροσώπως εἰς τὸν πατρικὸν οἶκον. Ὁ δὲ Γιῶργος, γνωρίζων ἐκ σκληρᾶς πείρας τί ἐσήμαινον τοιαῦται διαταγαί, ἂν πρὸς στιγμὴν ἀνεβάλλετο ἢ ἐκτέλεσίς των, χωρὶς νὰ προσμείνῃ τὴν χαραυγὴν τῆς ἡμέρας, πηδῆσας ἐπὶ τῶν νώτων ἑνὸς ἡγαγεν ἐσπευσμένως τοὺς ἵππους πρὸς τὸν ἀδελφόν του.

Ἡ νύξ ἦτο ζοφερά, ὁ δὲ Μῆτρος, ἀριθμῶν τὰ ζῶα, εὔρισκε πάντοτε ὅτι ἔλειπεν ἐν καὶ ὅτι, ἀντὶ τῶν παραγγελθέντων ὀκτῶ, ὁ Γιῶργος δὲν εἶχε παραδώσει παρὰ μόνον ἑπτὰ. Ὑποπιεύσας δὲ μήπως καθ' ὁδὸν εἶχεν ἀποπλανηθῆ ὁ ἀποζητούμενος ἵππος, διέταξε τὸν Γιῶργον νὰ σπεύσῃ εἰς ἀνεύρεσιν αὐτοῦ, ἂν ἤθελε νὰ μὴ ἐκτεθῆ εἰς τὰ φονικὰ ἀποτελέσματα τῆς δυσμενείας του.

¹⁾ Μῆτρος—Γιῶργος; εἶναι βαλμᾶδων ὀνόματα, συνηθέστατα, ἴσως, διότι οἱ ὁμώνυμοι μεγαλομάστερες προστάται τῶν ἀπεικονίζονται ἵπποι.

Ἐντρομος ὁ δυστυχῆς ἔφυγεν ἀπὸ ῥυτῆρος ἐλαύνων τὸν ἵππον διὰ δασῶν καὶ κοιλάδων. . . Δρόμο παίρνει, δρόμο ἀφήνει. . . Ἄλλ' ἐπανήλθεν ἄπρακτος. Ἐν ᾧ δὲ ἐπλησίαζεν εἰς τὸν πατρικὸν οἶκον καὶ πρὶν ἀκόμη δώσῃ λόγον τῆς ματαίας ἐκδρομῆς του, ὁ Μῆτρος ἀκούσας μακρόθεν ἑνὸς μόνου ἵππου τὸ κάλ-
πασμα προησθάνθη τὴν ἀποτυχίαν καὶ, τυφλωθεὶς ἐκ τῆς ὀργῆς, ἐπέπεσε φρενή-
ρης κατὰ τοῦ Γιώργου καὶ τὸν ἐφόνευσε· πλήττων δ' αὐτὸν ἀνηλεῶς διὰ τῆς
μαχαίρας ἐκάγχαζεν ὁ ἀλιτήριος καὶ τὸν ἠρώτα :

Γιώργο ! Γιώργο ! Γιώργο !

τό 'δρες, τό 'δρες τάλογο ;

Χά, χά, χά, χά, χά !

Ὁ Γιώργος ἔκειτο χαμλὶ νεκρός, ὁ δὲ ἵππος του, ἀποπτύσας τὸν χαλινόν, ὄρμη-
σεν εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ πατρικοῦ οἴκου καὶ ἀνεμίχθη μετὰ τῶν συντρόφων του.

Εὐθὺς μετ' ὀλίγον αἰμοστυγῆς, ἀποτρόπαιος, ἐξαλλος ἐκ τῶν καπνῶν τοῦ
αἵματος εἰσέρχεται καὶ ὁ ἀδελφοκτόνος. Συναντηθεὶς δὲ μετὰ τῶν πωληθέντων
ἵππων ἤρξατο καταμετρῶν αὐτοὺς ἐκ νέου, ὡς ἂν ἤλπιζε διὰ μιᾶς τελευταίας
ἐπιβεδχιώσεως τοῦ ἀμυρτήματος τοῦ Γιώργου νὰ κτευνάσῃ τὸν ἤδη ἐγειρό-
μεσον φοβερόν ἐν τῇ συνειδήσει του σάλον. Ἄλλ' ὦ τοῦ θαύματος ! Ἀντὶ ἐπὶ
πάντοτε, τῶρα τοὺς εὕρισκεν ὀκτῶ καὶ ἐνόησεν ὁ τάλας ὅτι κατὰ τὴν πρώτην
ἀρίθμησιν δὲν εἶχε συμπεριλάβει τὸν ἵππον, ἐφ' οὗ ὁ Γιώργος ἐκάθητο καθο-
δηγῶν τοὺς ἄλλους. Διεσκεδάσθη τότε ἡ πυκνὴ ὀμίχλη ἣτις εἶχεν ἐπισκιάσει
τὴν ὄρασίν του, ἔμεινεν ἐμβρόντητος, ἔκλινε γόνυ ἐνώπιον τοῦ ἀδίκως φονευθέντος
ἀδελφοῦ του καὶ κλαίων καὶ ὀδυρόμενος παρεκάλεσε τὸν Θεὸν νὰ τον μετα-
μορφώσῃ εἰς πτηνὸν νυκτερόδιον ἔχον φωνὴν ἀνθρωπίνην, ἵνα περιπλανώμενος,
αἰωνίως κολάζεται ἐπαναλαμβάνων τοὺς σαρκασμοὺς αὐτοῦ ἀπηύθυνε πρὸς τὸν
ἀθῶον Γιώργον πρὶν ἢ τὸν θανατώσῃ :

Γιώργο ! Γιώργο ! Γιώργο !

τό 'δρες, τό 'δρες τάλογο ; . . .

Χά, χά, χά, χά, χά !

Ὁ Θεὸς τὸν εἰσήκουσε, καὶ ἰδοὺ διὰ τί τὸ μὲν ἀπαίσιον πτηνὸν καλεῖται Βαλ-
μᾶς, ὁ δὲ δεισιδαίμων λαὸς θεωρεῖ τὸν Βαλμᾶν ἄγγελον προσεχῶν δυστυχημάτων.

Καθ' ὄλον τὸν μακρὸν ἀγροτικὸν μου βίον μόνον ἄπαξ ἔτυχε ν' ἀκούσω
τοῦ Βαλμᾶ τὰς νυκτερινὰς οἰμωγὰς. Ὁμολογῶ δὲ ὅτι ἡ παράδοξος λαλιά του
ἐνεποίησε καὶ εἰς ἐμὲ τὴν αὐτὴν ἐκπληξιν, τὴν ὁποῖαν προξενεῖ εἰς πάντας, διότι
κι' ἐγὼ εἰς τοὺς θρήνους τοῦ κατηραμένου πτηνοῦ σαφῶς διέκρινα τὸ

Γιώργο ! Γιώργο ! Γιώργο !

τό 'δρες, τό 'δρες τάλογο ;

Χά, χά, χά, χά, χά !

Δὲν εἶναι ἄρα γε περίεργοι αἱ περὶ μετεμψυχώσεως δημῶδεις αὐταὶ δοξα-
σίαι καὶ δὲν εἶναι παράδοξον πῶς οὔτε αἱ σκληραὶ τοῦ ἔθνους ἡμῶν περι-
πέτεια, οὔτε ὁ χριστιανισμὸς, μ' ὄλην τὴν ἠθικὴν παντοδυναμίαν του καὶ τὰς
περὶ κρίσεως καὶ ἀνταποδόσεως θεωρίας του, δὲν κατώρθωσαν νὰ ἐξαλείψωσιν
ὀλοσχερῶς τὰ ἴχνη τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς μυθολογίας, καὶ πῶς ἀπέμεινεν
εἰς ἡμᾶς τοὺς πολλαχῶς ἐπιβουλευομένους νεωτέρους Ἕλληνας, ζωντανὴ καὶ
αὐτὴ ἢ ἀπόδειξις, τῆς γνησιότητος τῆς καταγωγῆς καὶ τῶν γενεθλίων ;